

Szerkesztőség, Zsidó
Hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Baro-
s, Pop. - Szaszal-utan 10

Az Uj Kelet telefonjai
Szerkesztőség 279
Kiadóhivatal 284
Nyomda 279
Működési osztály 435
H. N. Sz. 282

Kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek címezve
kell juttatni. Kéziratokat nem
visszatérítjük és nem felel-
tünk meg

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

Farkas Vilmos ur

Egy évfolyam 400 lei
Félévfolyam 220 lei
Negyedévre 120 lei
Egy hónapra 40 lei
Egy szám ára pályaudvar-
ra vidéken is 2 lei

Csehszlovákiában

Egy hónapra 25 sz
Egy szám 1 sz

Jugoszláviában

Egy hónapra 20 dina
Egy szám 1 dina

V. évfolyam, 195. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Elul 10

1922. szeptember 3. Vasárnap

Arad feladatai

Hét nap múlva Aradon összeülnek az erdélyi zsidóság követői. Szeptember tíz. Történelmi nap, mert az erdélyi zsidóság új korszakának kapuját fogja megjelölni. A múlt, amely mögötte van, az alapítás nehéz munkájában telt el, a jövő, amely eléje áll, hasonlóan súlyos feladatok megoldására hívja. Az erdélyi zsidóság erős szervezete tömörült: a szervezeti gyümölcseiret azonban még kemény harcokat kell megvívnia. Eddig a zsidó politikai élet épületének vázát sikerült csak felépíteni, ehhez az épülethez azonban a politikai előrelátás, gondoskodás sok nehézséget kell még felhordani. Aradra és az Aradra érkező delegátusokra nagyon komoly, nagyon nehéz problémák várnak. A sok probléma közül, amelyek mind egyike a zsidóság hűbére váj, csak kétet emelünk ki, amelyek ma elvárhatatlan parancsolással követelik a sürgős megoldást. Belső probléma mindkettő.

Mindkettő kizárólag és egyedül az erdélyi zsidóság ügye. Az egyik: a hitközségek már olyan régen vajúdo kérdése. A hitközségek ügyét a kormány törvényben akarja szabályozni. Még májusban történt, hogy Bukarestben a kultuszminiszter meghívására az erdélyi zsidóság és elhatározták, hogy a hitközségi törvényjavaslat tervezetét elkészítik. Magán az ajánlaton nem lehetett teljes és komoly és átgondolt munkát végezni, mert az ajánlat elvetve hívták össze. A meghívottak nem tudtak elkezdeni a kérdés őrségi anyagával. Közben pedig nem történt semmi. A nagy szövetségi bizottság ezóta egyetlenegyszer sem ült össze. A kérdésben a kezdeményezést és a munkát a bukaresti albizottság ragadta magához: elkészített egy törvénytervezetet, amely azonban korántsem fejezi ki az erdélyi zsidóság kívánását. A bukaresti albizottság törvényjavaslatát elküldötte az összes érdekeltekhez, elküldötte Kolozsvára is, ahol a szövetség központja vette azt tanulmányozás alá. És aggodalommal állapította meg, hogy ez a törvénytervezet, amelynek nemsokára tett alá kellene juttatni, hűzögös, hiányos és nem megfelelő. A központ dr. Fischer Tivadart, a szövetség elnökét bizta meg, hogy új tervezet állítson össze. Fischer Tivadar a tervezet alapelveit kidolgozta és a szövetség ezt az aradi konferencia összes delegátusainak szétküldötte, hogy a delegátusoknak módjuk legyen a konferencia összehívása előtt áttanulmányozni. A delegátusok közül szétment a hitközségekhez is és hogy a hitközségek az ő életükre olyan jelentős kérdéshez hozzászólhassanak, meghívást kaptak a konferenciára. A konferenciának azon az ülésén, amely a hitközségek kérdését tárgyalni fogja, a hitközségek kiküldöttei is részt fognak venni.

Az aradi országgyűlési konferenciának ez az egyik legürgebb és legkomolyabb feladata. Állást kell foglalnia a zsidó községi törvény kérdésében, meg kell jól néznie ennek a készülő törvénynek minden oldalát, át kell gondolnia, meg kell fontolnia a tervezet minden mondatát, meg kell rágnia minden szavát, mert a hitközségek élete, amely egy és elválaszthatatlan a zsidóság életétől,

füzdök szorosán és szétkapcsolhatatlanul ehhez a törvényhez. De ez a konferencia belső feladatainak csak az egyik része. A másik része nem kevésbé komoly és jövőtérítő. A másik része ugyanúgy az erdélyi zsidóság jövőjébe van, mint az első. A zsidóság Erdélyben is rájött arra, hogy nem izolálhatja magát és az állami életből, a politikai életből teljes sulyával ki kell vennie a részét. A legutóbbi választások alkalmával megalkult a zsidó néppárt, hogy dokumentálja, az erdélyi zsidóság tömör és egységes politikai erő: képvisel, amellyel minden kormányának számolnia kell. Az aradi konferenciára hárul a feladat, hogy a zsidóság belső politikájának útját megjelölje. Mert a párt van, a párt él, a párt erős, de ezt a pártot még erősebbé és még sulyosabbá kell tenni. A zsidó néppártot szélesebb területekre kell kivenni, ki kell építeni hatalmassabbá és erőteljesebbé. A zsidó néppárt nem foglalkozik az ország határain túlnyúló politikai kérdésekkel: kizárólag a belső politikai kérdések foglalják le és kötik meg minden erejét. Ehhez a pártba a zsidóság különböző irányulatainak pártfogói nem vonhatók be: kivételként tölle, mert az a párt semmi egyebet nem akar, mint Erdély egész zsidóságának politikai helyzetét és sulyát még erősebbé és még határozottabbá tenni. Ehhez a pártba bele kell olvasnia minden pártnak és minden zsidónak. Azok a zsidók is, akik a nemzeti zsidóság sáncain kívül állnak, elkötelezettségük feloldása nélkül vehetnek részt a zsidó néppárt munkájában,

mert ez a párt Erdély egész zsidóságának a jogait és az érdekeit akarja megvédelmezni. Ennek a pártnak kell kifejeznie Erdély egész zsidó véleményét, ennek a pártnak kell megfogalmaznia minden olyan belpolitikai kérdéssel szemben, amely Románia zsidó polgárainak érdekeit érinti.

Erdély egész zsidóságának jövője, gazdasági és politikai érdekei fűződnek ahhoz, hogy ez a párt legyen, erős legyen és egységes legyen. Igaz, hogy Erdélyben a zsidóság a más nemzetiségűk mellett a parlamenti választásoknál csak kisebb szerephez juthat, de annál nagyobb szerep vár a zsidóságra a városi képviselőtestületek választásánál. Már pedig mint az tudvalévő, a közeli jövőben a városok visszakapják autonómiájukat, megindul a városok önkormányzatának normális menete és ezzel épen a zsidóság az állami életben, a városi életben nagy szerephez jut. Erdélyben a zsidóság a városokba tömörült, amelyek lakosságának nagy számát alkotja. A városi képviselőtestületek választásánál, ha a zsidóság erős párt keretébe tömörül, szava lesz, sulya és akarata. A zsidóság politikai megszervezése ezért fontos és ezért sürgős. Aradon, ime, ez a második nagyon fontos belpolitikai kérdés, amely felett gondolkodni, tanácsot adni és határozni kell. Minden attól függ, hogy mennyit tud elvégezni, akarat és végrehajtani a konferencia. Nagy elhatározásoknak és nagy tetteknek kell kiindulniuk Aradról. És ha így lesz: a nagy eredmények is onnan indulnak ki.

kalmat arra, hogy újabb ragasszkodásokat és szimpátiájukat fejessék ki Románia iránt.

A kisantant Ausztriáért

London, szeptember 2. A „Le Temis” írja belgrádi jelentés nyomán, Jugoszlávia, Csehszlovákia és Románia együttesen elhatározták, hogy pénzügyileg segítyezik Ausztriát. Az erre vonatkozó kérdések megbeszélésére legközelebb valamelyik fővárosban értekezletet fognak tartani.

Pilsudski Bukarestbe jön

Varsó, szeptember 2. Pilsudski köztársasági elnök előreláthatólag szeptember 12 én utazik Bukarestbe, ahol három napig fog tartózkodni. A köztársasági elnök társaságában utaznak még Narutovics, Suita miniszterek és Florescu varsói román meghatalmazott miniszter. Politikai körök szerint Pilsudskival Bukarestben fontos tanácskozások lesznek. Egyesek szerint Narutovics fel fogja használni az alkalmat arra, hogy Ducával a román- lengyel közlekedésről tárgyalásokat folytasson.

A jóvátételi bizottság cserben hagyta Poincarét

Berlin, szeptember 2. Politikai körök szerint az a hír, hogy a jóvátételi bizottságban hozott döntés válságot fog előidézni a francia vezetőpolitikában. Poincaré és Millerand között igen feszült a viszony. Poincaré mindvégig a belga javaslat ellen volt és szerinte a moratóriumot még burkolt formában sem kellett volna megadni Németországnak. Ugy vélik, hogy a ma összeülő minisztertanácsban a francia belpolitikai válság.

A jóvátételi bizottság döntéséről a német sajtó meglehetősen eltérő ítéleteket mond. A „Vossische Zeitung” szerint a megoldás alapján véve Poincaré vereségét jelenti, mert a döntés egyértelmű a moratóriummal. A „Berliner Tagblatt” kiemeli, hogy a német terhek bizonyos mérséklését hangsúlyozták, viszont ha Németország aranykölcsölet helyez el biztosíték gyanánt, ez vég-eredményben készfizetést jelent.

A párisi közvélemény igen kedvtelenül fogadta a jóvátételi bizottság döntését, mert Anglia álláspontja arattól győzelmet, bár burkolt formában. A megegyezés csak az utolsó pillanatban sikerült. A „Temps” szerint a jelenlévő amerikai megbízott közlése nélkül a belga javaslat érdekében nem jött volna létre ilyen határozott megegyezés.

Antiszenita francia kapitány a bíróság előtt. Párisból jelentik: Néhány hónappal ezelőtt Vidor kapitány a marokkói francia megszálló csapat parancsnoka oly kegyetlen bánásmódban részesítette Kahan algiri zsidó káplárt, hogy az a súlyos megpróbáltatásokba belehalt. Ez a közéleti tény nagy feltűnést keltett a francia sajtóban, az ügyet már nem lehetett kivenni a közvélemény figyelméből, Vidor kapitányt bíróság elé állították, amely most lefokozásra és Algirből való áthelyezésre ítélte.

Oroszország megengedte az idegen valuták bevitelét. A szovjet-kormány — az Argos értesítése szerint — megengedte az idegen pénzeszközök bevitelét ölszáz aranyrubel értékig.

Aláírták a cseh-jugoszláv szerződést

Együttes politikai és diplomáciai akció — Duca román külügyminiszter a kisantantrol — A kisantant támogatja Ausztriát

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, szeptember 2. (Rador.) Azt a szerződést, amely Csehszlovákia és Jugoszlávia között létrejött, tegnap írta alá Benes és Pasics Marienbadban. Prágai jelentés szerint Benes tegnap este Marienbadba utazott, ahol Pasicsal együtt ma délelőtt

a cseh-jugoszláv szerződést aláírták.

Az új szerződésről a „Narodni Listy” azt tudta meg, hogy mind a két államot kölcsönös katonai segítségre kötelező fenyegetés esetén, ugyanazon

együttes akcióra minden politikai és diplomáciai kérdésben.

Budapest, szept. 2. Azt a hírt, hogy Csehország és Jugoszlávia bizonyos ausztriai területek megszállására készül, egy hollandi távirati ügynökség becsátotta világgá. A budapesti cseh követség meghatalmasán alapján kijelenti, hogy a megszállásról szóló hír az első betűtől az utolsóig koholt.

Belgrádi jelentés szerint a jugoszláv kormány az osztrák válság alkalmával Jugoszlávia katonai készüldéséről elterjedt híreket határozottan megcáfolja.

„A kisantant a béke fegyvere.”

Bukarest, szept. 2. Duca külügyminiszter tegnap tért vissza Prágából. Fogadta az „Adeverul” munkatársát, aki- nek a következő nyilatkozatot tette:

— Mindenekelőtt hangsúlyozom, hogy a prágai tárgyalások a legbéke- sebb atmoszférában folytak le. Megvizsgáltuk az általános európai helyzetet, azonkívül igen sok más kérdést, amelyek a szeptemberben összeülő népligának tárgyalási anyagát képezik. Az egyes fontosabb kérdésekben, amelyek a genfi tárgyalásokon szóba- kerülnek megállapodás történt.

Maradtak azonban kérdések elintézetlen, amelyeket Genfben fogunk elintézni, természetesen a kisantant államaival együttesen. A prágai tárgyalásokból meríthetjük azt a vézetet, hogy

a kisantant Középeurópában szilárd egészet képez és a béke fegyvere Középeurópában.

Ugyhiszem, — mondja Duca — nem kell külön hangsúlyoznom, hogy Csehszlovákiában a legmelegebb fogadtatásban részesültem épúgy Masaryk köztársasági elnök részéről, mint Benes miniszterelnök részéről. A csehszlovák állam vezetői felharnáltak az al-

A király koalíciót akar

A koronázásig át kell szervezni a kormányt
Bratianu után Jorga-kabinet jön?

— Az Uj Kelet munkatársától —

Koronázás és gyulafehérvári kongresszus, a kérdés körül forog ma a román belpolitika s mögöttük húzódik meg az igazi, a főprobléma: a kormányválság. Constantinescu javadalmi miniszter október elsejére bejelentett lemondásának az a célja, — írja az „Adeverul” — hogy több más miniszter távozását tegye szükségessé. Így akarja megkönnyíteni, magának Bratianu Jonel a kormány átalakítását. Abban az esetben, ha az ellenzéki pártok közül egyesek nem lesznek hajlandók ilyen kormányba belépni, Bratianu mégis megalkotja új kormányát, amelynek részére igyekezik fog Jorgát megnyerni, sőt egy-két helyet a taktikáknak is fel fog ajánlani.

Bratianuék biztosra veszik, hogy az így átcsoportosított kormány elég nemzeti jellegű lesz ahhoz, hogy a koronázást megtarthassa.

A királynak ugyanis határozott kívánsága, hogy a koronázást nemzeti kormány folytassa le, amelyben minden politikai párt képviselve legyen.

A miniszterelnök, minthogy a király visszautasította a liberálisoknak azt az előterjesztését, hogy a koronázást a nemzeti párt által összehívott kongresszussal egy időpontban tartassák meg, kénytelen eleget tenni a legfelsőbb akaratnak és ezért felhívást fog intézni az összes romániai pártok vezetőihez, hogy vegyenek részt az ország vezetésének munkájában.

Az „Adeverul” tudni véli, hogy a miniszterelnök felhívása a demokratáknak (Jorga-párt) és a nemzeti pártoknak szóla. Ha ez a felhívás megtörténik, a pártok összehívják végrehajtóbizottságaikat, mert a vezetők ilyen fontos kérdésben nem akarnak pártjuk megkérdezése nélkül határozni. És mivel egyes pártok — így az erdélyi nemzetiek is és a parasztpárt — között külön egyezmények is vannak az ellenzéki együttműködésre, valószínű, hogy a pártok vezetői külön is megvitadják a helyzetet, mielőtt végleges döntést hoznának. Abban az esetben,

ha ez a két párt nem lépne be az átalakított kormányba, akkor valószínűleg a koronázáson sem lesz hajlandó résztvenni.

s így nyíltvá válik a kabinetválság, mert a király erősen ragaszkodik elhatározásához.

Annak illusztrálására, hogy az erdélyiek milyen állásponton vannak a koronázással szemben, több bukaresti lap közölte a „Gazeta Transilvaniei” cikkét, amelyben a nemzeti párt egyik vezetőjének kijelenti, hogy Erdély dinasztikus érzelmeire veszedelmes volna az a sérelem, ha Bratianu kormánya tenné fel a koronát a király fejére.

A király koronázásának más kormány alatt kell megtörténnie

és az új alkotmány alapján, amely teljes garanciát nyújt a román nép fejlődésére a mai román dinasztia jogára alatt. Bratianu kormánya, melyet nem ismerünk el — szól a cikk — és amelynek parlamentje teljesen törvénytelen, nem adhatja meg a koronázási aktnak eme biztosítékait.

Ez a nemzeti párt álláspontja. A parasztpárt most készülődik a jászi kongresszusra, melyen végleg megállapítják a párt programját. A progresszisták pártja tartózkodó magatartást tanúsít. Be akarja várni, amíg

vezérnek, Marghilomannak a király elleni antidinasztikus botlása felelősébe megy. Jorga álláspontját, hogy csak a régi kormányképes, már ismerjük. Még érdekesebb az a verescanus-néppárt magatartása, amely mindenáron közeledni akar az erdélyi nemzeti pártokhoz, — írja a „Lupta”. A tavaszi tárgyalások megújulása után Argetoianu volt belügyminiszter újabb megbeszéléseket kezdett Popovici Mihállyal, de állítólag újabb nehézségek merültek fel, amelyek elhárítására

Argetoianu e héten Kolozsvárra érkezik, hogy Maniuval találkozzék.

Egy lakista volt miniszter egy fejtette ki a párt álláspontját, hogy félálja Jorga és a nemzeti párt közti szakítást és mindent el fog követni, hogy a két párt megértse egymást. „Mi magunk szintén a legteljesebb egyetértést akarjuk az erdélyiekkel, akik nélkül a jövő kormányt el se tudjuk képzelni. Néhány napon belül több pártemberünk Kolozsvárra utazik, hogy Maniuval tanácskozzék a helyzetről, amelynek egy hónapon belül okvetlenül tisztázódnia kell.

A kormány hivatalosa, a „Viitorul” gunyos cáfolatással

igyekezik szépitni kudarcát,

amely a királynál érte. „És még a „Gazeta Transilvaniei” jóváhagyása nélkül, sőt Popovici-Naveta és Sever Dan urak beleegyezése nélkül is a kormányalakítás.

Lesz-e cionista vilá kongresszus

Vita és kritika a karlsbad-i konferencia hatodik ülésnapján

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A cionista vilá kongresszus augusztus huszonnyolcadiki ülésén Lipski elnökölt. Az első felszólaló Rabbiner Brod (Mizrahi): Csak egyetlen mód van, — mondotta — hogy a nehézséget leháradjuk. És ez a zsidó vilá kongresszus. Erre vonatkozólag a következő javaslatot terjeszti elő:

A zsidó vilá kongresszust a legközelebbi egy éven belül hívják össze. A cionista végrehajtóbizottság a mostani konferenciától számított három hónapon belül tegyen jelentést a vilá kongresszus összehívása tárgyában folytatott tanácskozásairól a végrehajtóbizottságnak. A jelenlegi konferenciát pedig függesztik fel a vilá kongresszus egybehívásáig, amikor a zsidó nép teljhatalmúlag fog a szóbanforgó kérdések felett határozni.

Grünbaum (Lengyelország): Ma azelőtt a probléma előtt állunk, kapituláljunk e a zsidó zsidó előtt vagy sem. Ezt az ideai konferenciát egyszerű törvonzó társasággá akarják ledegradálni és ezért a teljes felelősséggel akarnak fizetni. Ez túlságosan nagy ár. A cionizmus nemcsak Palesztina felépítését, hanem a zsidó nép regenerálását is jelenti. A legfőbb elv éppen ezért a felelősség megteremtése a zsidó néppel szemben.

koronázás Gyulafehérváron lesz mégis. Az „Epoacă”-ban pedig a Florescu volt igazságügyminiszter lemondásáról forgalomba hozott, állítólag „hamis erdélyi híreket” cáfolják Bratianuék, akiket másfelől Argetoianu hoz kellemetlen helyzetbe az Aroneanu féle gyilkosság szelvéstetésével. Ez a politikai bűntény, amellyel a fővárosi lapok napok óta hasábkon keresztül foglalkoznak, olyan tényezőket sejtett a háttérben, — állapítja meg az „Aurora”, — akik közel állanak a kormányhoz.

Ugyancsak az „Aurora” közli egy befolyásos parasztpárti politikai cikkét, amelyben heves támadást intéz Jorga ellen annak ismeretes nyilatkozata miatt. A cikkíró szerint Jorga eszméje, hogy nemzeti propagandaegységeket alakítsanak,

huligán fascizmust akar meghonosítani Romániában.

Más értesülésünk szerint Jorga különös taktikájának és legújabb párfordulásának mélyenfekvő indítókra van. A liberálisok ugyanis számítanak arra, hogy a nemzeti párt és a caranisták nem lesznek hajlandók belépni a kormányba s minthogy a király ragaszkodik a koalícióhoz,

Bratianu beadja a lemondását. Ebben az esetben Jorga lesz a miniszterelnök,

aki átmeneti kormányt fog alakítani. Ezt szeretnék a liberálisok, akik titokban már megegyeztek is Jorgával és akik semmi szín alatt nem akarnak beleingyogni, hogy esetleg Maniu kapjon megbízatást egy koalíciós kabinet alakítására. Ezt a feltévést látszik igazolni az a tény is, hogy Valenii de Munteban az egész királyi család meglátogatta Jorgát, aki biztosra vassi, hogy ősszel ő kerül a kormány élére s állítólag azt a kijelentést tette, hogy ha a nemzeti párt ellenállást fejtene ki, akkor az erdélyiek nélkül is a kormányalakítás.

mint a cionista szervezet vezetőisége. Mi igenis ki akarjuk terjesztetni a zsidó választójogot és azt akarjuk, hogy a Jewish Agencyben széles zsidó néprétegnek legyenek képviselve.

Dr. Tohn (Lengyelország): Huszonöt évig vezettük a zsidó népet és fogunk van arra, hogy most Jewish Agencynek nevezzük magunkat. Mi nem félünk a vilá kongresszustól sem, ám hívjuk össze a sékefizetés joga alapján, de addig is, amíg ez megtörténik, mi zavartalanul fogunk dolgozni. Mert a munka percig se szünetelhet.

Dr. Niemerover (Románia): Nem szabad elfelejteni, mennyi ellenségünk van és ép ezért óvatosnak kell lennünk a vilá kongresszus kérdésében. A Jewish Agency feladatait át kell vevnünk, ez nem tartozik a vilá kongresszushoz, amit attól teljesen függetlenül megtarthatunk.

Rosenblit (Németország): Mi német cionisták a nemzionistákkal való együttműködés hívei vagyunk, mert mi hiszünk abban, hogy a cionista szervezet a nemzionista tömegeket is képes magához vonzani. Egy egész tábor van ugyanis, amely nem cionista, de a Palesztina gondolat iránt megértéssel, sőt valami titkos vonzódással viseltetik. Javasolja, hogy a vilá kongresszust erőteljes Keren Hajiszdó akcióval vessék be.

Dr. Semarja Levin: A vilá kongresszus szükséges és bizonyos, hogy jó hatással lesz. Összehívása csak a cionista szervezet kebeléből történhet. Sajnálatos, hogy olyan tényt, amelyen a mandátum ratifikálása, a konferencia ilyen hidegen fogadott. Javasolja, hogy forduljanak nemzeti kölcsönre a zsidó néphez.

Az ülést este kilenc órakor bezárták.

Tizenkétezer új vasúti kocsit helyez forgalomba a CFR. Bécsből jelentik: A bécsi román-osztrák kereskedelmi kamarán szerzett értesülésünk szerint a román kormány nagy erőfeszítéseket tesz, hogy a lehető legrövidebb időn belül pótolja azokat a hiányokat, amelyek a román közlekedést súlyosan megbénították. A hasznavehetetlen vasúti kocsik javítására a regátban eddig 87 millió helyt létesítettek, Erdélyben 30 és Bukovinában 2 ilyen javítóműhelynek létesítése folyamatban van. A román kormány reméli, hogy 2 hónapon belül legalább 12.000 darab vasúti kocsi kerül ki a műhelyekből; ebből 10.000-et a gabonaszállítás, 3000-et pedig a fa-export céljaira engednek át. A kormány számítása szerint november végéig 300.000 vagon gabonát és az egész mostani fakészletet lehet lesz exportálni. Intézkedéseket tett a román közlekedésügyi minisztérium Erdély és Bukovina között két direkt vasútvonalnak sürgős létesítése érdekében is; ezt a két vonalat már jövő tavasszal át akarják adni a forgalomnak.

Progress

Garantált Ia. Kalodont

Pamutárak rövidárak galanterie cikkek viszont eladók legolcsóbb bevásárlási forrása a

„PROGRESS”

rövidáru nagykereskedése, Nagyvárad. Telefon 455. 1312

Grünwald üvegesiszolda és tükörgyár

Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készünek. Építetüvegezési vállalat! Ujrafoncsorozás. Finntükrök.

Oradea - Mare
Str. Gerliezy 16.

Este Tel-Adashan

— Az Új Kelet Palesztinába kiküldött munkatársától —

Tel-Adas. július hó

Wettenstein bácsi dühnyögni kezdett. Vésora után voltunk. Rózi és Szerén ferge kezekkel láttak asztalbontásból. A megtisztított asztalra tették a szomvárt és néhány perc múlva izes, forró tea gödögött a csészékben. Kinn már leszállt az est. Nem fukozatosan, mint Európában. A nappalról éjjelbe való átmenet rövid percek alatt történt. Wettenstein néni lámpát gyújtott. Sárga fenyecsóvak öntözték a kedves kis ebédlőszobát. A palesztinai estéknek is van. A sötétnek, csillagos ég, amely szellő, tenyérayra szugorodott láthatár és az exotikus vidék sok különös nesze az első félórán szavartá teszi az idegent. Wettenstein bácsi végre elkészült az asztali ádással. Pipára gyújtott és megkérdezte Guttmant:

— Ugye Jeruzsálemben többet adnak a répáért?

Guttmann ráolintott:

— Többet adnak, mint Haifában, de sokba kerül a szállítás. Legfeljebb pár piasztert kereshetünk egy mázsán.

Ideges lettem. Kellemtelen izt éreztem a torkomban. Végigkutatam az arcokat. Wettenstein bácsi töprengeni látszott: Haifába szállítsa el a répát vagy Jeruzsálembé? Guttmann ur is elmélyedett ebben a fontos problémában. Még a drága Wettenstein néni is összeráncolta a homlokát: Jeruzsálembé vagy Haifába?... Igen... igen... ez... ez a galut... ezek a fontoskodó, súlyos dinamikus üzleti töprengések... Jeruzsálembé vagy Haifába... pár piasztert nyereség... vagyongyjűtés... üzleti eshetőségek... szűk horizont, amelynek közepében egy duzzadó pénzszacsok labeg... galut, galut, galut...

Barsi, a Pestről idevetődött sómér unatkozik. Ő egész éjjel a kolóniát járja. Bronzbarna bőre van és a sárga ingbluz alatt zsinóros izmok feszülnek. A nagy távlatokhoz szokott szeme minden pillanatban a szűk falakba és ébredő, megváltozott gondolkodása Wettenstein bácsiók szűk töprengéseibe ütközik. Ő a répára vigyázott, amíg a földben volt, amíg nőtt, amíg gyökereivel a talajba fogódzott. A további sorsa nem érdekli. Haifa vagy Jeruzsálem? Ez neki már nem probléma. Az a fontos, hogy megtermett és hogy jövőre háromszor ennyi terem. Ő csak a répa zöld leveleit látja és az elnyúló televényt, amiből kihajtott. Nem tehet és nem is akar tenni arról, hogy a répa földet nem tudja elhelyezni a tartozikövetel rovatban. Ezt csinálják mások, ha kedvük van hozzá. A szűk, poros pesti irodák, ahonnan egy új golf-áramlat idesodorta, már csak homályos, tompa képzetekként élnek tudata alatt. Wettenstein bácsi még mindig a kereseti eshetőségeken gondolkodik, Barsi nem bírja tovább és Krauszhoz fordulva külön beszélgetésbe kezd.

— Olvastad Anatole France „Epikur kerijét” héberben. Barátom, elsőrangú fordítás.

Krausz a kolónia lakossága. Nagyváradfi fiú. Közepes termetű, sovány, fekete gyerek és arról nevezetes, hogy vagy tizenöt operát betéve tud. Őrül, hogy Barsi elvonta a nyereségi differenciájától.

— Nem olvastam. Most beletemetkeztem Marx Kapitáljába. Bizony gyakran elő kell venni a szótárt. Maupas-sant-t már játéka olvasom héberül.

Wettenstein bácsi felfigyolt. A farosa hangzású nevek koppnva ütődtek dobhártyájához. Anatole France, Marx, Maupas-sant... értetlenül bámult. Nem értette mi az... hogyan lehet, hogy ő

ezt nem érti... hiszen ezek a fiúk, akik éppolyan fontossággal és beleéléssel vitatkoznak ezekről a dolgokról, mint ő előbb a répa eladásáról, szintén zsidók... és még sem érti őket. Ezek a gyerekek mindig olyan farsákat beszélnek. Nem tudott állást foglalni velük szemben. Nem tudott sem örülni, sem haragudni azért, hogy ezek itt magyarul beszélgetnek olyasmiről, ami távolabb van tőle, mint Tel Adas Amerikától.

Wettenstein néni újból megtöltötte a csészéket és felém fordult:

— Hát hogy élnek a többiek ottan? Nem ugy kérdezie, hogy otthon, hanem csak így: ottan. Ez jól esett. Ottan. Tehát már ő is itt érzi magát itt-hon?...

— Inkább azt mondja meg Wettenstein néni, hogy maguk hogy érik magukat itten?

— Bizony jobban is lehetünk. Öreg embereknek már nehez beleszokni egy új életbe. Ha fiatal volnék, nem szólnék semmit, de az én koromban bizony kár volt új életet kezdeni. Maguknak könnyű. Nézzé Barseit. Fogadok hogy már eltévedne Pesten. Jobban ismeri a kolóniák közt az utat, mint a Dunakörvöt.

Most a fal egyik nyitott ablakán át a mező felől emberek léptek be a szobába.

— Salem! — köszöntek.

A társaság válaszott:

— Salam obracha!

Két fiatal fiú volt a vendég. Barnára sült szénkből okos szem villámlott. Ezek az orosz telefonisták. Pésterváron mérnökhallgatók voltak. Most tisenhatan jártak be toberautóikkal a kolóniákat, amelyeket telefonnal kapcsolnak össze. Egy óhulca jár velük, a szí fős és mos rájuk. Jelenleg Tel-Adas mellett táboroznak. A két orosz mindenivel végigkezelt. Mikor megmondták ki vagyok, az alacsonyabb barátságosan a vállamra csapott, úgy, hogy egy jó óráig éreztem a gyöngédséget. Áttértünk a németre:

— Brávó, újságíró ur! Irja meg, hogy ugy érezük magunkat Kanaan földjén, mint a hetedik menyországban.

Wettenstein néni rosszalólag közbeszólt:

— Nono, Jékev. Nem egészen ugy van.

— Nem? Hát mi bajunk van? Talán nem torem a föld? Nincs mit enni? Üldönek bennünket? Háboruba hurcolnak? A szemünkbe köpnek, mert zsidók vagyunk? Elviszik a termésünk adóba? Vagy leütnek az utcán, ha valakinek nem tetszik az orunk hajlésa?

— Nem így gondoltam Jékev — mentegetődött Wettenstein néni. — De nézzé Rózikát. Reggel háromkor kel, kenyeret dagaszt, teheneket fej, takarit, szur, mosogat, fős idegen embereknek. Mindent elvégez. Hát jól van ez? Én csak egy anya vagyok és ez fáj nekem. Egy szülő mindig azt akarja, hogy gyermekei minél jobb sorsot érjenek el. Bizony Kolozsváron ez nem így volt. Ott unilányok voltak. Iskolába jártak, zsuroztak, színházba jártak, mint ungyerekekhez illik. De itt! Én már magamról nem beszéllek. Legalább itt halok meg az öregemmel a Szentföldön. De a lányok miatt nem leti volna szabad kijönni.

Rózi mosolyogva hallgatta az anyját. Jékev mellett ült a lócan, akinek meztelen bronz karja odasimult az övéhez. A mindentlato anyai szemeket ez sem kerülte el és új tápót adott a panaszokdására:

— Itt minden más, mint Kolozsvár.

váron. A lányok ugy viselkednek, mintha senki sem figyelné őket. És nagyon sok a férfi. Én nem is tudom megmondani, hogy hogyan viselkednek. Istenem, azt igazán nem mondhatom, hogy a lányaim rosszul viselkednének, de valahogy olyan furcsa... Nem tetszik nekem. Talán ugy fejezhetem ki legjobban magam, ha fiukhoz hasonlítom őket. Igen, igen, finak. Ez nem jó! Ha lány, akkor legyen lány. Nem igaz, Ben-Ami ur?

— Ezt Rózi tudná legjobban megmondani — háritottam el a feleletet.

Rózi udán, jókedvűen kacagott és erős tenyerével a térdemre csapott. Azután odahajolt az arcomhoz és mély, sötét szemével hamiskásan hunyorított:

— Feleljen csak maga. Én nem akarok anyával vitkozni. Nincs semmi érlelme. Hiába beszélök akármit, ő már ezt nem tudja megérteni vagy nem akarja megérteni. Kolozsvár és Tel-Adas két külön világ. Nem sajnálom, amit elhagytam és örömmel veszem az itteni életet. Érdekes, hogy anya és apa olyasmiről sajnálkoznak, amitől örülök, hogy megszabadultam. Különböen most

nem akarok erről bővebben beszélni. Wettenstein bácsi hosszat ásított. Jékev megszólalt:

— Hagyjuk az öregeket aludni. Menjünk ki az udvarra. Ott még beszélgethetünk egy kicsit. Maga nagyon fáradt, adon Ben Ami?

— Szó sincs róls.

— Üljünk ki egy fa alá — inditványozta Rózi és már nyitotta az ajtót.

Guttmann urtól is elbucustunk. Ő reggel korán indul a mezőre. Pihe-nésre van szüksége. A két leány, Barsi, Krausz, az oroszok és én kimentünk az udvarra. Az ég kárpitján sokszoros fennely égtek a csillagok. Gyönyörű ciprusok konturjai rajzolód-tak ki a kékesfekete éjszákából. Mesz-sziről sakálvöltés hallatazott. Egy ciprus alá ültünk. Jékev csendesen beszélni kezdett:

— Kötünk és az öregek között valahol ott kezdődik a különbség, hogy ők most békésen, fáradtan horkolnak szük ágysikban ezen a gyönyörű éjszákán... Ben Ami

Nagy zavargásokat várnak télire Középeurópában

Loebe, a német interparlamentáris csoport vezetője nyilatkozik az Új Keletnek

— Az Új Kelet tudósítójától —

Bécs, szeptember 1. Az interparlamentáris unió németországi csoportjának egyik vezetője Loebe, a német birodalmi gyűlés elnöke, fogadta az Új Kelet bécsi tudósítóját és előtte a következő nyilatkozatot tette:

— Európa politikai és gazdasági konszolidációját

csak a békeszerződések revíziója teheti lehetővé.

A legsürgősebb, hogy a békeszerződéseknek a jóvátételekre vonatkozó rendelkezéseit ne az eddigi könyörtelenséggel, hanem jóakarattal és a leggyőzőbb államok életérdekeire tekintettel értelmezzék.

Ha nem akarják, hogy Középeurópában súlyos zavargások legyenek,

akkor adják meg a lehetőséget annak, hogy a leggyőzőbb országok lélegzethez jussanak. Németország proletársága a végsőkig kész küzdeni az ellen, hogy az orosz proletáriátus színvonalára süllyesszék le.

— Reméljük, hogy az a nyomás, amelyet Anglia és Olaszország gyakorolnak Franciaországra, nem marad hatás nélkül,

különböen egészen bizonyos, hogy télire olyan zavargások törnek ki

és olyan örvény keletkezik, amely nemcsak Németországot és Ausztriát nyeli el, hanem belesodródna mindazon országok is, elsősorban Csehszlovákia és Magyarország, amelyek Németország és Ausztria gazdasági életében közvetlenebbül érdekelve vannak.

A német interparlamentáris csoport vezetőjének nyilatkozata még el sem hangzott, amikor már súlyos zavargásokról hozt hírt a táviró.

Eberswaldenben, Németországban, városi utcái harcok zajlottak le, a drágaság miatt felbőszült tömeg és a birodalmi rendőrség között. A tegnapi eberswaldeni vásáron az a hír terjedt el,

hogy 120 márka egy font onkor. A fel-dühödött vásárlók erre csoportokba gyűlve behatoltak a csemegeüzletekbe és divat-áru boltokba, ahol fosztogatni kezdtek. A birodalmi rendőrség kivezényelt legénysege és a fosztogató tömeg között összeütközésre került a sor, amely csakhamar valóságos utcai harcok fejlődött. A harc folyamán husz ember megsebesült. Ezek közül nyolc sebesülés súlyos. Egy ember sérüléseibe belehalt. A zavargások híre politikai körökben nagy riadalmat keltett. Richter berlini rendőrfőnököt, aki a newyorki rendőrkongresszusra utazott, táviratilag sürgősen visszahívták.

— Az arab delegáció lázító felhívása. Jeruzsálemből jelentik: Az arab delegáció megérkezése alkalmából az arab földbirtokosok és mindazok, akik veszélyeztetve látják régi helyzetüket és attól félnek, hogy a népet nem fogják tudni kiinszorázni, tanácskozássra gyűltek össze Nablusban. A tanácskozássok során elhatározták, hogy a palesztinai törvényhozó tanácsba nem fognak delegálni képviselőket, sőt a választásokban se vesznek részt. Elhatározták továbbá azt is, hogy visszautasítsák a palesztinai nemzetiséget és állampolgárságot és a világ minden tájára anticionista propaganda missziókat küldenek, amelynek főhadiszállása London lesz. Egy külön bizottság az Egyesült Államokba fog utazni, hogy az ottani arabok között gyűjtést indítson olyan propagandára, amely egy független Arabia létrehozását és a cionizmus elleni harcot hirdeti. A határozatokat lázító szavak kíséretében felhívás alakjában is kiadták. Mekkában szintén gyűlést tartottak az arab sejkék, ahol elhatározták, hogy a zsidókat és a külföldieket, az angolokat és franciákat is beleértve, bojkottálni fogják. A gyűléseket után a palesztinai arabok az egyes falvak lakosságát is fellázították. Esetleges összevisszások megelőzése céljából Tel-Aviv és a zsidó kolóniák fegyveres őrségeit megerősítették.

— A szerelem élettana. Hosszú hallgatás után Bródy Sándor ismét megjelent írásával a közönség előtt. Legújabb könyve „A szerelem élettana”, egy filozófikus és elmélyedni tudó író megfigyelései és feljegyzései. Ára 55 lei. Megrendelhető az Új Kelet könyv-osztályától.

Rókat és más szőrmét fest az Unio gőzmosógár Kolozsvár

Markovits F. ékszerész, Arany- ezüst ékszerek, kinaezüst és ezüst dísz tárgyak választéka. Szolid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat, ezüstöt, brilláns legmagasabb napi áron veszek. 1393 Cluj, Wesselényi-utca 20. sz.

Megnyit a FRENKEL-áruraktár Strada Aprinjoarelor (volt Gyufagyár-utca) 13. szám.

Legelőnyösebb feltételek, legmagasabb lombardok. Kifünő száraz helyiségek, pincék nagy befogadóképességgel. Vasuti vágány. Telefon 401, 290.

Budapestre utazók figyelmébe! Belvárosi selyemvásár Budapest Ferenciek tere 4. Irányi-utca sarok. Állandóan dus raktár Párisi, Svájci és egyéb külföldi selyemáruban. Elapra hivatkozónak 5 százalék árengedmény

HIREK

Tudnivalók

a harmadik országrészi konferenciáról

1. A Helyi csoportok, amennyiben ennek még nem tettek eleget, sürgősen küldjék be a delegátusválasztási jegyzőkönyveket és közöljék, hogy községükből a delegátusokkal együtt hányan jönnek a konferenciára, hogy a vasuti kedvezményes utazási igazolványokat, amit remélhetőleg a közeli napokban megkapunk, idejekorán szétküldhessük.

2. Minden delegátus és minden vendég jelentse be, igényt tart-e szállásra s mi ebben a tekintetben a kívánsága. Későn érkező lakásigénylések kielégítéséért felelősséget nem vállalunk.

3. A konferencia tartama alatt külön lapot adunk ki, mely nem csupán a konferencia lefolyásáról tájékoztat, de egyszersmind egyes kérdéseket megvilágító cikkeket is közöl. Ői példányban jelenik meg a konferenciái újság és ára összesen a portóval együtt 10 lei. Helyi csoportoknak, bizományosoknak, ha legalább 30 példányt rendelnek meg, 25 százalékos engedményt adunk. Tekintettel arra, hogy a lap csak korlátozott mennyiségben készül, megrendelések idejekorán esküszendők.

4. A vendégek, kik a konferencia nyilvános tanácskozásain résztvenni óhajtának, mielőbb jelenték be, hogy az összes üléseken vagy egy ülésen, illetve a megnyitón való részvételre jogosító jegyeinek fentartását kívánják-e. Az összes ülésekre szóló jegy ára 40 lei, megnyitói ülésre 20 lei, egyéb ülésekre 10 lei.

5. Mindennemű közlemény vagy megkeresés, mely a konferenciával kapcsolatos, egyenesen a Zsidó Nemzeti Szövetség címére, Arad, Piata Avram Jancu 16. sz. intézendők.

A konferenciát előkészítő bizottság.

— **Ujabb delegátusok a konferenciára.** Az aradi cionista konferenciára újabb a következő delegátusokat választották meg: Dénes Dux Mór, Jeremiás Hersch, dr. Agai András, Sternberg Sarolta, Klein Jakab, Klein Albert, dr. Rosmann Bernát, Csillag Mór. Pótdelegátusokká Rosenzweig M. Jehuda, dr. Harsányi Jenő, Fenyő Béla, Hirsch Abraham, Farkas Dávid, Wiegner Samu, Weisz Sámuel és Frank Zsigmond. A galócasi kerületben Stern Bernát, Gyümölcsényi kerületben Abraham Adolf, pótdelegátusá Braunsztajn Zsigmond. Dicsőszentmártonban ifj. Schwartz Mór, Zilahon delegátusokká Terner Jakab, dr. Margulics Ede és Hadinger Ede.

— **A köztisztviselők kongresszusa.** Bukarestből jelentik: A köztisztviselők országos szervezete jelentést tett közzé, amelyben az összes vidéki szervezeteket összehívja szeptember 17-re kongresszusra Bukarestbe. A kongresszus határozni fog a kormányzatnak a tisztviselőkre vonatkozólag közzétett kommunikéje felett. A hadügyminiszter kommunikéit tesz közzé, amelyben határozottan megcáfolja az egyes lapokban megjelent azon híreket, hogy a tisztviselők sokan csatlakoztak a köztisztviselők mozgalomhoz és hogy ugynevezett sztrájkjal fenyegetőznek.

— **Román-jugoszláv gabonakonzurrencia.** Belgrádból jelentik, hogy a jugoszláv gabonatermés exportképességei a román gabona olcsó árai miatt lényegesen megnövekedtek. Ebben az évben 300.000 vagon gabonét akartak kivinni Jugoszláviából, de a sok felhalmozott gabonára nincs vevő, ami a drágaságot fokozza és a dinár elértéktelenedését fogja előidézni. Bácskai gabonát az utóbbi napokban 2000 dináron adták el.

— **Az új lakbértörvény.** Bukarestből jelentik: Jelenleg két bizottság dolgozik az új lakbértörvény összeállításán. A javaslatot elkészítés után a minisztertanács elé terjesztik.

— **Román-magyar orvosi szakzó-tár.** Nemrég hagyta el a sajtót Dr. Engelberg Oszkár orvosi terminológiája a Minerva kiadásában, mely mérhetően könnyebbé teszi az orvosi szövegek megértését az orvosiak számára, akik a román adminisztratív formáknak és szak kifejezéseknek hiányát mindennap érzélik, nem képezték kivételt azok sem, akik külföldön a nép nyelvét jól beszélték, illetve beszélik, de a terminus technikusokat más nyelven tanulták. Még nagyobb jelentőségű a fardhatatlan szorgalommal és körültekintéssel összeállított munka a román egységeket hallgató orvosok számára, akik a nyelvi nehézségekkel találva leggyorsabban kiakadtak. Dr. Engelberg könyve magyar-román és román-magyar részben, továbbá egy igen praktikus összeállított kézikönyv-gyűjteményből áll, mely utóbbinak különösen a hatósági funkciókat végző orvos veszi mindenkor prompt hasznát. Orvosi körökben általában az elismerés a derék és alapos munkát végzett Dr. Engelberg iránt és a munkához írt előszavában Dr. Haliegan belgyógyász-professor is elismeri, hogy a szerző alapos munkájára a köznek nagy szüksége volt.

— **A francia kormány egy jeruzsálemi nemzeti könyvtárért.** Jeruzsálemből jelentik: A francia főkonaul a napokban két láda értékes könyvet kapott a francia külügyi hivatalától a jeruzsálemi zsidó nemzeti könyvtár számára. A könyvgyűjtemény a francia klasszikus irodalom termékeiből áll, továbbá filozófiai, politikai és művészettörténeti könyvekből. A francia kormányzatnak a zsidó kultúrával szemben tanúsított figyelmét mértékadó körökben nagyon szívesen fogadják.

— **Házasság.** Rosenfeld Helénke és Salamon Jenő ezután értesíti b. rokonait és ismerőseit, hogy szívesen látják f. hó 3-án délután 4 órakor megtartandó esküvőjükre, Erzsébet-ut 34.

— **Csehszlovákiában leszállítják a dohányárakat.** Munkácsról jelentik: A pénzügyigazgatóság komolyan foglalkozik a dohányárak leszállításával. Alultól rövidesen sor kerül az összes dohánygyártmányok árának jelentős leszállítására. A dohányjövédéki igazgatóság nemrégiben husszonyoc új gépet szerzett be s mindegyik hetenként kiloncsázószék cigarettát képes előállítani jóval olcsóbban, mint amennyibe a cigaretták előállításá eddig került. Ezt a hirt a fogyasztó közönség jogos pszszimizmussal fogadja.

— **Kisorsolják Kolozsvár legszebb festményét.** Tolnai Ákos „Ebródes” című hatalmas vászna Kolozsvár egyik művészeti látványossága volt hosszú éveken keresztül. A festmény a polgármester finom ízléssel berendezett dolgozószobáját díszítette, majd a főjegyző szobájában volt elhelyezve, ahonnan az elmúlt télen elkerült. A tanács ugyanis a gyönyörű alkotás előbb árverés útján, később kisorsolással akarta pénzre tenni, hogy a befolyó összegből hozzájáruljon az Avram Jancu szobor-alaphoz. A festményt egy időben egyik főtéri műkereskedés kirakatában lehetett látni sorjegyek közepeiben. A sorsolást júniusban kellett volna megejteni, de akkor mindössze ezer darab sorjegyet adtak el száz lejjével. A prefektus és polgármester távollétében azonban a két vezető tisztviselőt helyettesítők nem engedték megtartani az árverést. A prefektus és polgármester visszaérkezése után úgy határoztak, hogy a sorsolást elhalasztják.

— **Visszaélések a kontingentálás körül.** Bukarestből jelentik: Barladból érkezett jelentések szerint ott a városi kontingentálás körül nagy visszaélések jöttek nyomára. Közma igazgatási főfelügyelő megbízták a vizsgálat megindításával.

— **Nincs kolera Romániában.** Bukarestből jelentik: A közegészségügyi igazgatóság közli, hogy a legutóbbi héten az egész országban egyetlen koleraeset sem fordult elő. Tekintettel arra, hogy a járvány veszélye túl vagyunk, az igazgatóság elhatározta, hogy a mai naptól kezdődően nem ad ki többé napijelentést a koléráról.

— **Az Astra-munkások sztrájkja.** Aradról jelentik: Az Astra-művek munkásainak sztrájkjával kapcsolatban Sassu kereskedelemügyi miniszter ideérkezett. A miniszter a differenciák elintézésével Márkus vármezei prefektust bízta meg. Valószínű, hogy a megegyezés a munkások és az üzem igazgatósága között létrejön mégpedig olyanformán, hogy részben teljesüljön a munkásság követelését és a sztrájk tartamára kifizetik járulékaikat felét.

— **Gyilkosság történt a piarista internátusban.** Tegnap délelőtt boncolták fel a Szent József internátus titokzatos körülmények között meghalt gazdaszónyát, Orbán Bertát. Az orvosok megállapították, hogy az áldozatot nagyerejű férfi gyilkolta meg. Tegnap este Vitán Albert zenész jelentkezett a rendőrségen, ahol elmondta, hogy a gyilkosság éjjelen két órakor az Egyetem-utca ment haza. Mikor az internátus elé ért, két földszinti ablak felől zajt hallott: „Ne öl meg! Segítség! Gyilkos!” Vitán kétségbeesetten futott segítségért a főtér felé, de senkit nem talált ott. Mikor visszaért már csend volt. Azt hitte, hogy férj és feleség verekedtek és megnyugodva hazament. Vitán vallomása után a rendőrség megállapította, hogy Orbán Berta öccse, Orbán Kálmán cipész az utóbbi időben rossz viszonyban volt nővérével, mert megtudta, hogy férjhez akar menni. Orbán Károly, mint egyetlen rokon, jogot formált a nővére vagyonára és nem tudott megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy az új házasság károsan elessen az örökégtől. Ma reggel a központi rendőrség két őrdetektívje letartóztatta. Orbánt tegnap délelőtt a bonctani intézetben szembesítették nővére hullája mellett. Orbán zavartan viselkedett, de tagadott. Balassan főügyész az internátus portáját, Nagy Józsefet is letartóztatta. Ugyanis a portás tudta nélkül az esti órákban senki sem mehetett vagy távozhatott az épületből. A nyomozás folyik.

— **Egy kabaréművész tragédiája.** Szombaton hajnalban a kolozsvári Park-kávéház egyik asztalánál mulatók társaságában egy kedves és tehetséges színész, Kósa Bőske öngyilkossági szándékából merfiumot vett be. A fiatal leányt a meatók a belgyógyászati klinikára szállították. Végzetes tettét azért követte el, mert el kellett hagynia Romániát és Magyarországon üldözések vártak rá.

— **Nagy tűz Herkulesfürdő mellett.** Kraiovából jelentik: A Herkules-fürdőt körülvevő erdő kigyulladt. A szél és szárazság következtében a tűz csakhamar elterjedt és pusztulással fenyegeti az egész vidéket. A tűz lokalizására megfúttak minden intézkedést, de eddig eredménytelenül. A tűz eloltására a tomasvári tüzoltóság, valamint nagyszámú katonaság is kivonult.

— **Szakkongresszusok Prágában.** Prágából jelentik: A csehszlovák kormány az 5-ik prágai mintavásárt gazdasággalpolitikailag a legmesszebbmenőleg ki akarja használni annak érdekében, hogy kapcsolatot teremtsen Csehszlovákia és a szomszédos államok gazdasági faktorai között. Szívesen mozdította elő a csehszlovák kormány a román-csehszlovák és a magyar-csehszlovák közgazdasági anketókat, amelyek az államok közötti közgazdasági érintkezésének újabb alapjait kívánják lerakni. Ezen az anketókon kívül a szakkongresszusok egész sorát rendezik a prágai mintavásárral kapcsolatban és a szakkongresszusokra meghívták a mintavásár bel- és külföldi kiállítóit

és látogatóit, hogy hozzászólásaikkal mondítsák elő a szakmabeli kérdések tisztázását és pedig főleg abban az irányban, hogy a szakkérdések Közép-európa valamennyi államának gazdasági követelményeire tekintettel nyerjenek megoldást.

— **Buzavulutában fizetik a tandíjat Magyarországon.** Szabolcokról jelentik: Az Országos Református Tanárjegyesület közgyűlést tartott Mezőtúron, amelyen — a szegedi cipészekhez hasonlóan, — oly értelmű indítványt fogadtak el, hogy az iskolafentartó testületek a tandíjakat progresszíve a buzavuluta szerint szedjék. A karcagi és kecskeméti református gimnáziumok már így is iták ki az ideai beiratásokat. Régen 60 korona volt a beiratási díj, azon 3 métermagas buzav is lehetett venni, most ugyanazért 22.000 koronát kell fizetni.

— **Beiratások a héber óvodába.** Harmadikán, negyedikén és ötödikén délelőtt 10-12-ig, délután 3-5 óráig Eötvös-u. 8. sz. alatt. A tanév szept. hatodikán kezdődik.

— **Hajtsa egy rablóbanda után.** Egeresről jelentik: Néhány nap óta az egész környéket egy titokzatos banda tartja rettegésben. Felfegyverzett emberek éjnek éjében minden oldalról megtámadnak falvakat és elhajítják a marhaállomány egy részét és igen sok baromfit. Az ellenszöglöket felövik, vagy puskatással tessik ártalmatlanná. Eddig három halottja van a rablótámadásnak. Zomboron, Földön és Körösfőn, egy-egy parasztot gyilkoltak meg a banda tagjai. A prefektúra százhusz ösödört összpontosított Bánffyhunyadon, ezek szakassonként járják be a községeket. Eddig csak a banda egyik tagját sikerült elfogni. Ez elfogott rabló elmondta, hogy a rablók cigányokból és katonaságokevényekből verődtek össze, akik a támadásokat harcserűen intézték a falvak ellen. A csendőrség tovább nyomoz és szükség esetén katonai hatalmat fog igénybe venni a geráda rablók elfogadása érdekében.

— **A Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportjainak tagjai az adminisztráció egyszerűsítéséért a Kadima Könyvtárra előfizetésüket vagy példányonkénti megrendelésüket együttesen küldjék be a Kadima-Kiadóhoz (Cluj, str. Baron L. Pop 10). Helyi csoportok sürgősen írják meg, hogy a Kadima Könyvtárból bizományi eladásra hány példányt óhajtanak átvenni.**

— **Orvosi hír.** Dr. Wertheimer M. szülész nőorvos furdórról hazaérkezvén rendeléseit újból megkezdte str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 48 sz. alatt.

Az Uj Kelet könyvostályának új könyvei

- Max Brod: Der Bräutigam 12.50
- Tybo Braches Weg zu Gott... 40.—
- Buber Martin: Drei Reden über Judentum 26.—
- Die jüdische Bewegung I—II 80.—

KÖZPONTI HÖLGYFODRÁSZ ÉS MANIKÜRSZALON Cal. Reg. Ferd. 13. (udvarban)

Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondulás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben. Haját veszek!

PÉTERFI JULISKA

Eredeti gyári árban

kötött kabatok, swetterek, harisnya és keztyű

Blatt

kötött-szövött áruház Cluj, Fötér 13.

FAVORIT csokoládé gyártmányai minden háztartásban nélkülözhetetlen!

Cluj, Calea Victoriei 99.szám. Telefon 2-71.

Vérvád-apostolok egymás ellen

Posenban egymást ölik az antiszemiták. A vengroveci hazugság következményei

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, augusztus 27.

Lengyelországban már nem nagy újság és keveseket isgat, ha embert ölnet. Merszokott dolog szinte, hogy politikai vitákat késsel vagy revolverrel döntsenek el a vitákozók. A köztársasági Lengyelország féllábbal még a feudális múltban gyökereszik és tud még rajongani olyan mestódu sokért, aminő a vérbosszu volt vagy az öklöljog és az istenítélet. Most mégis megdöbbenette egy gyilkosság.

Egy Tserbatovszky nevű hírhedt antiszemita agitátor berontott a „Kurir Poznanski” szerkesztőségébe és rövid, de heves szövegtől után, ledölte a lap főszerkesztőjét, dr. Marchlevszky egyetemi professzort, aki pár pernyi kintlódás után meghalt.

A véres merénylet kimondhatatlan forrongást idézett elő Posenben, amely amugy is nyugtalanodik igaz, hogy ami történt, önmagában véve nem olyan rendkívüli esemény, hogy fölsaklassa a megfásult lengyel lelkiismeretet. Egy ember lelőtt egy másik embert. Megtörtént ilyesmi már máskor is. De ez a vérbosszu mégis megdöbbenette a lengyeleket, mert úgy érzik, mintha

az ország egyik fele leszurta volna az ország másik felét. Mert a gyilkos ép úgy nem közönséges ember, mint az áldozat. Mind a kettő óriási tömegeken vezérekedett. Lengyelország két legnagyobb táborán, amelyet semmi sem választott el egymástól, csak az, hogy az egyik jobban és engesztelhetlenebbül gyűlöli a zsidót, mint a másik.

A gyilkos nem gyűlölte az áldoztát. Barátok voltak és egymásért harcoltak. Mind a ketten a zsidók ellen harcoltak. Tserbatovszky a népgyűléseken és a kocsimában, Marchlevszky professzor a lapjában. Ők ketten propagálták azt a gondolatot, hogy Lengyelország minden nyomorúságát a zsidóknak köszönheti. Akármilyen szenvedett az ország, őik mindig a zsidók ellen lázították. Hogy a lengyel szabadságot nagy részben a zsidók vitták ki, arról tudni sem akarnak. Ellenben állandóan azzal vádolják, hogy

a háborút a zsidók miatt vesztették el és a háború után őik hozták be a szocializmust és a bolsevizmust. A valuta leromlásáért, a drágaságért, a munkanélküliségért, a felfordulásért, a hivatalnok hiérarchias gazságaiért, még a szárazságért is a zsidóság felelős.

Ahogy egyikek voltak a vádolásban, úgy egyikek voltak a teóriában is. Ezeket Marchlevszky formulázta meg a „Kurir Poznanski”-ban, Tserbatovszky pedig meghirdette őket a népgyűléseken. Az antiszemitaságuk körülbelül ebben fejeződött ki:

A zsidó-csapát isten mérte a lengyelekre. Nem azért, mert szereti a zsidókat, akik gyűlölik a lengyeleket, hanem azért, mert gyűlöli a zsidókat. Ha a kormány itt-ott megvédi a zsidókat, ez csak azért van, mert az isten eszöközt és ürügyet keres amellyel a lengyel népet a zsidók ellen ingerelje. Maga az isten akarja, hogy addig szorongassák a zsidókat, amíg az országból kiülözök.

A lengyel tömegeknek tetszett ez a buta és gonosz rabuliztika. Imádták a vezéreiket, akik szították a zsidógyűlöletet és a vezérek barátságosan osztorkodtak a népszerűségben. Két évig tartott ez a barátságos összedolgozás, amíg aztán egyszerre csak lecsapott a vengroveci eset, amely a gyalázatos szövetségnek véget vetett. Erről az esetről már írtam egyszer az Uj Keletnek. A vengroveci kocsimáros megszidta a cselédjét a ledér élete miatt. A lány megszökött. Két heti csavargás után visszajött Ven-

grovecbe, huligánok segítségével belopózkodott: volt gazdájának a kerti házába, megkötöztette magát, a mellén sebet szurattott, aztán segítségért kiáltott. Az ostoba parasztlány rosszul tanulta meg a leckét és mikor huligánbarátai, akik a „zsidó-mérényletet” megrendezték, eltávoztak, az ajtót belülről magára zárta. A vizsgálóbíró nyomban meg is állapította, hogy a lány hazudik, mert ha gazdája követte el a merényletet, akkor az kívülről zárta volna rá az ajtót az áldozatra. A „Kurir Poznanski” mégis felfújta az esetet. Marchlevszky, a poseni egyetemi tanára, a nacionalisták vezére vérvádat követelt belőle. A vengroveci kocsimáros rituális cselédként akarta megölni a cselédleányt, a józanabb elemek döbbenkednek, világraszóló szegénytől féltik Lengyelországot, de a demokrácia becsületes tiltakozása nem használ. Marchlevszky a rituális vérvételt faktumnak mondja és nincs az áltudomány az a hazudozása, amivel csemány rágalomát meg ne támogatja.

A lelketlen uszítás jó talajon szántott. Posen és Pomen egészenkét megőrjítette a zsidógyűlölet. Ennek már kevés volt Marchlevszky antiszemitizmusa, mert tulságosan akadémikus. Szembe kerülnek az apostolok is. Tserbatovszky azzal vádolja meg Marchlevszkyt, hogy magát és a lapját a zsidóknak adta el.

Marchlevszky tombol. A pártja arra kényszeríti, hogy állítsa Tserbatovszkyt a bíróság elé. A két antisemita vezér nem sokára a bíróság előtt találkozik. Az egyik apostolból vádló, a másikból vádlott lett. A régi barátság elpárologott. Pedig csak hajszálarnyalat vette el egymástól a két jóbarátot. És ez a nüansz az volt, hogy Marchlevszky nem minden zsidót akart elpusztítani, Tserbatovszky ellenben minden zsidót. A lengyelek a hazafiaság szempontjától eléggék elszakadtak a Marchlevszky mérsékeltabb antiszemitizmusától és a bíróság is ezt tartotta a jobbik antiszemitizmusnak. Szóval: a bíróság úgy találta, hogy Tserbatovszky becsületében sértette meg Marchlevszkyt és ezért három havi börtönrre ítélte.

Tserbatovszky nem apellált. Mi nek is? Hiszen nyilvánvaló, hogy a bíróságot is megvásárolta a zsidóság. Nem apellált, hanem fogta a revolverét és úgy döntötte el a vitát, hogy belelőtt apostol társába és megölte.

A gyilkosság magát a Tserbatovszky-tábor is megrémítette és mindent elkövetett, hogy vezéréről a gyilkosság vádját elhárítsa. Ezrivel osztogattak rópiratokat, amelyben azt állították, hogy

nem Tserbatovszky ölte meg Marchlevszkyt. Egy német ágens követte el ezt a gyilkosságot, még pedig azért, mert Marchlevszky „Kurir Poznanski” című lapjában a franciák felé orientálódott

A bíróságot azonban nem tudták meglevesztetni, a sajtó becsületesebb részét sem. Tserbatovszkyt letartóztatták. És a baloldali sajtó országos üggyé dagasztja a gyilkosságot. Éles cikkeket ír az esetről és nap-nap után arra figyelmezteti a lengyeleket, hogy most már észre térhetnek. Ne folytassa eddigi politikáját, meri

a népharag, ha egyszer megindul, nem áll meg a zsidóknál. Ha meg nem fékezik, el fog a söpörni olyan osztályokat is, amelyek erősnék hiszik magukat, mert az ostor most még az ő kezükben van.

Némely újság még tovább megy. Szóvá teszik a katóvitzai pogromokat és követelik a zsidóhajsza energikus elfojtását. Nem a zsidók miatt, hanem a lengyelek miatt. A fékevesztett antiszemitizmus demoralizálással fe-

nyegeti a lengyel népet. Rá kell szoktatni a tömegeket a toleranciára, hogy ne tegyen különbséget faj és faj között.

A jobboldali sajtó hallgat. Irnak ugyan a gyilkosságról, de a politikai vonatkozásokat agyonhallgatják. Megsiratják a ragyórdemü Marchlevszkyt és dicsérik haza fias érdemeiért. Roman Dmowszky és Korfanti pedig szöveget intáztak a lengyel néphez, amelyben arra szólítják fel, hogy méltóképen örökítse meg a nagy hazafi emlékezetét.

A munkásosztály nem vesz részt ebben az őrjengésben. Ha megmozdul — és ezt most elég gyakran teszi — azok ellen mozdul meg, akik a Marchlevszky-féle politikával nyomorítják meg az országot. Csak a

minap is demonstráltak Korfanti ellen. A jobboldaliak pedig úgy akarják elgáncsolni a demonstrációt, hogy röpepdulákat osztogattak a nép között a következő tartalommal:

— Emlékezzetek Marchlevszkyra. Mindig is eszegekben tartástok, hogy a zsidók és a németek összeszövetkeztek, mert magukhoz akarják ragadni a hatalmat. Olyan sorost szántak nektek, aminőt Oroszországra hoztak.

Most már ezzel nem sokra mennek. A nép lassan-lassan kijózanul és eszegekben sines, hogy akár a gyilkos Tserbatovszky, akár a meggyilkolt Marchlevszky miatt véres gyűlölettel a zsidók és a munkásság ellen forduljon.

Peter Uhis

A törökök nagy győzelme Kisásziában

Három helyen törték át a görög frontot. Nagy izgalm Athénben. Kemalék elfoglalták a legfontosabb gécpontot és előre nyomulnak

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A harc a török függetlenségéért és a görög hegemoniáért változatlan szívóssággal folyik mindkét részen. Eddig a görögöknek kedvezett a hadiszerencse, a kocka azonban megfordult és az utóbbi jelentések szerint a törökök hatalmas fronton óriási lendülettel jutnak előre. Egymás után törték át a görögök frontját három helyütt is. Ahol előnyomulnak, ott ezzeveszetten menekül a görögök megvert serege és kilátás van rá, hogy legrövidebb időn belül a törökök nemcsak utolsó területi veszteségeiket fogják kipótolni, hanem előrenyomulnak Szmirnáig.

A törökök offenzívájáról a következő jelentéseket kaptuk:

Adana, szeptember 1. (Havas.) Angorai jelentések szerint az egész harci vonalon megindultak az operációk. A Menderes-szakaszon kezdett mozdulatok folylatodnak és a török csapatok Bollandan és Imirkó irányában előrenyomulnak. Megerősített repülőesettagok egészen a Szmirna—Hfium—Karahisszar vasuti vonalig nyomultak előre és elpusztították a görögök minden összekötő vonalát. Az utkarolás vészedeleme elől a görög csapatok egy heves támadás után Karahisszar városát kiürítették.

A görög divízió, amelyek a város megvédése jutott feladatánál, teljesen elpusztult.

A törökök megszállották Sinanpasa városát és előnyomulásukat Caiflik felé folytatják.

Az Eski Sehír szakaszon a görögök az Iamid szakaszon heves ellen-támadással próbálkoztak, de nagy veszteségek után vissza kellett vonulniok a városba.

A törökök előnyomulása és a győzelemmel végződött ütközetek a görög frontot három különböző szakaszon áttörték.

Páris, szept. 2. Adanai jelentések szerint a török lovasság elkészeredett harc után elfoglalta Eski Sehír városát, a legfontosabb gécpontok egyikét. A városban óriási a lelkesedés. A török csapatok nyomban folytatják előnyomulásukat az összes szakaszokon.

Konstantinápoly, szept. 2. A görög visszavonulás hatvan kilométernyi mélységű. A belügy- és hadügyminiszter elhagyta Athént, Szmirnába utaztak, ahol a görög katonai parancsnoksággal tárgyalnak. A Thráciába elküldött csapatokat sürgősen Anatóliába rendelték vissza.

Athénben óriási az izgalom az események miatt. A sajtó a hadseregparancsnokokat és tábornokokat okozza a nagy katasztrófáért.

Athén, szept. 2. A király tegnap ideérkezett. Nyomban minisztertanács ült össze, amelyen 6 elnökölt. Másfélóra hosszat tárgyaltak a helyzetről. Délután a miniszterterek külön tanácskoztak a további teendők felől.

Páris, szept. 2. A „Petit Parisienne” egyik londoni távirata szerint a török offenzíva négyszáz kilométeres arconra terjed ki Szmirnáától keletre. A görögök az egész fronton visszavonulnak. Konstantinápolyból érkező utasok megerősítik az előrenyomulásról terjedt híreket. Afium, Karahisszar romokban hever. A törököknek az általános támadást előkészítő tüzéségi tíze a várost elpusztította.

— Az Uj Kelet könyvosztálya portómentesen küldi el mindenkinek könyvés kottajegyzékét, aki azt egy levelezőlapon kéri.

SPORT

A mai vasárnap sport-programja

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az erdélyi és bánati sportkerületekben szeptember első vasárnapján a következő mérkőzések kerülnek eldöntésre:

Kolozsvárt a Haggibbor és a CCFR első csapatai tartanak barátságos mérkőzést. A szeptember 3-ii vasárnapot szövetségi nappá deklarálták és így a két egyesület a szövetség iránti lojalitásáról tesz tanúbizonyságot, amidőn a mérkőzésen való részvételre kötelezte magát. A felek komplett felállításban fognak játszani és így nívós és élvezetes küzdelemre van kilátás. Megelőzőleg a Haggibbor és a KKASE ifjúsági csapatai mérkőzést rendeztek.

Szamosújvárt a Sparta csapata a KAC-ot látja vendégül barátságos mérkőzés keretében. A mérkőzés vezetésére Vida Andor kolozsvári szövetségi bíró kérték fel.

Désen a rendőrfelügyelet visszavonta a DMTE belügyeit sértő határozatát és így most már nincs akadálya, hogy a dési munkásosapat megtartsa barátságos mérkőzését a KMTE legénységével.

Tordán városközi mérkőzés fog sportfelvezetést nyújtani. Torda és Nagyenyed válogatott csapatai tartják meg rovánmérkőzésüket, amelynek első találkozásán néhány héttel eelőtt Nagyenyeden a legjobb tizenegyet nagyenyedi futballista győzött 3:0 arányban. A tordaiak a saját pálya előnyén kívül szorgalmas traininggel készültek a mai mérkőzésre és erősen ambicionálják, hogy multikori vereségüket kiköszöreljék.

szászok...
Kadima...
1394...
Calea Vic...
1377

KÖZGAZDASÁG

Paritásos illeket

kell fizetni az exportkukoricáért. Egy mázsa tengeri kiviteli díja 300 lei

— Az Új Kelet tudósítójától —

Nagyváradon a NAC a KKASE csapatát látja vendégül. A KKASE a következő felállításban: Baconoi, Mann, Málnási, Schmidt, Gerő, Bartók, Rekus, Kanocsár, Kronstädter, Kiss Antal és Kosma, tehát a legerősebb együttesével rándult át Nagyváradra, hogy méltó ellenfele legyen a kitűnő zöld-fehéreknek. A két csapat legutóbbi a KKASE tízéves jubileuma alkalmával Kolosvárt találkoztak, amely alkalommal a mérkőzés 1:1 eredménnyel, eldöntetlenül végződött. Tekintve a Törökország és a NAC erős riválizálását, utóbbi erősen ambiciózus, hogy magyarai győzelmét arasson a kolosvári csapaton, amely Nagyvárad bajnokával, a Törökországgal is 1:1 arányban végzett. Ha a NAC komplett felállításba vehető fel a küzdelmet, úgy fejlettebb technikájánál fogva győzelme pillanatnyilag sem lehetne kétséges, tekintettel azonban arra, hogy a zöld-fehérek csatársora nélkülözni fogja Dreschert és Rónait, akik az első román—lengyel válogatott mérkőzésére Osmarovitza utaztak, de ismerve a KKASE határtalan lelkesedését is, amellyel épen erősebb ellenfelel szemben játszottak szokott, a kolosvári csapat eldöntetlen eredménye sportkörökben nem lenne meglepetés. A mérkőzés bírja Kiss Kálmán lesz.

Labdarúgás

Dévai MTK—Ezra (Gyulafehérvár) 3:2 (0:1). Déván játszott a Dévai MTK revánsmérkőzését a gyulafehérvári Ezra zsidó csapattal. A mérkőzést a dévai munkáscsapat főnöke jellemezte, hogy nagyobb gólaránnyal nem győzött, az a csatársor gólképtelenségének rováására, valamint Tirlea gyulafehérvári hátvéd nagyszerű játéka javára írható. A mérkőzés utolsó fázisig az Ezra kavarodásból elért góllal vezet és a DMTK nagy főnöke dacára csak a 42., valamint a 43. percben éri el kiegyenlítő, valamint győztes gólját. Biró: Isák (Achduth).

Achduth ifj.—Piskii ifj. 1:1 (0:1). A piskieki vezető góljukat 11 eszél, az Achduth a kiegyenlítő szép leveztésből Nusabanm révén éri el. A győztes második gólt is megszerezte az Achduth, de a pártos piskii bíró nem ítélte meg.

Az Unirea belgrádi győzelme. Belgrádból jelentik: A jugoszláviai turán levő tomesvári sportegylet futballcsapata Belgrádban 1:0 arányban legyőzte a Vardar belgrádi csapatot. Jugoszláviai turája során az Unirea eddig három mérkőzést megnyert, egy mérkőzés eldöntetlenül végződött, egyszer pedig vereséget szenvedett.

Makkabea—Nagyszalontai MTE 4:0 (3:0). Nagyszalontáról jelentik: Augusztus 31-én tartották meg a nagyszalontai MTE csapata és a nagyszalontai MTE csapatai döntő osztályozó mérkőzésüket, amelyet a nagyszalontai zsidó csapat főnökesen nyert meg. Az MTE csapata felforgatva állott ki a döntőmérkőzésre, ami már az első pillanatban megszerezte magát. Az első negyed órában három gólt kapott Fleisz szalontai kapus. A negyedik gólt a második félidő utolsó percében rugta a Makkabea, amely győzelmével a nagyváradit kerület elsőosztályú csapata lett. nagyváradit Kiss bíró kitűnően bíraskodott.

Birkózás

A KKASE házi birkóversenye. A KKASE szeptember hó 10-én este félhét órai kezdettel az unitárius kollégium tornatermében házi birkóversenyt rendez, amelyen résztvesznek az egyesület összes birkózói, akik eddig nyilvános versenyen nem indultak. Súlycsoport beosztás: légsúly 54 kg-ig, nehézsúly: 60 és fél kg-ig, könnyűsúly 68 kg-ig, közép A-súly 76 kg-ig. Díjazás: első díj nagyzüst, második kieszüst, harmadik bronzérem. A verseny keretében Fischer Antal, Liebermann Adolf a nagyváradit Törökvs, Kerényi Árpád a budapesti Vasas és Moldován János, a szegedi AC volt birkózói iskolabirkózást mutatnak be.

A kormány, amikor szabadabb tette a román kukorica exportját, megállapította a kiviteli díjakat is. Eszerint minden vagon kukorica után 30000 lei illeket kell fizetni. A hiviteli díjakat vagy effektív aranypénzben kell fizetni, vagy pedig az országoknak a legerősebb valutájában, ahová a kukoricát kiviszik. A harminceszer leinek megfelelő paritást a következőképp állapították meg: 1190 lei effektív aranyban, 42 angol font, 958 svájci frank, 2170 francia frank, 183 dollár, 2282 belga frank, 3865 olasz lira, 1170 spanyol peseta vagy 475 holland forint. Nem fogadják el többé kiviteli illeketben a török lírát nemcsak kukoricáért, hanem más gabonáért, vagy akár milyen áru után sem. A kukoricaexportnál hasonlóképpen nem lehet az illeketet görög drachmában vagy cseh koronában sem fizetni. Nem fogadják el kiviteli díj fejében a Banca Nationala bankjegyeit sem a kukorica után, de más áruk után sem, ha azokat gyöngye valutájú országba szállítják ki. Az ilyen államokba engedélyezett áruk kiviteli díját vagy effektív aranyban, vagy a már említett jó idegen valutákban kell fizetni, esetleg a pénznemek devizájában.

Más illeketet, amelyet például a községek vagy vármegyék szoktak követelni, — természetesen a törvényes illeketeken kívül — a kukorica után nem kell fizetni, sem pedig más gabona után, amelynek szabad a kivitele. Az exportkukorica után nem kell megfizetni az ipar és kereskedelemügyi minisztériumnak szokásos kommissziós illeketet, sem a községnek, sem az alsóbbfokú gabonaugyi bizottságoknak, vagy akár más hatóságoknak a megállapított illeketen kívül.

Ezeket a rendelkezéseket az illetékes minisztériumok 120494. számmal az összes vámhivataloknak megküldték és így a kukorica kivitelét zavartalanul fogják lebonyolítani.

Belföld

(x) Új menetdíjak az Orient-expresszen. Bukarestből jelentik: Szeptember másodikától az Orient-expressznél új menetdíjak léptek életbe. A fontosabb távolságok első osztályú menetdíja a következők: Aradról Budapestre 67.70 francia frank és külön 4.40 frank a tiz kilogramm terjedhető podgyászért. Bécsig 141 és 6.10 frankba, Párisig 359.25 és 14.25 frankba kerül az ut. Bukarestből Pozsonyba 222.90 és 9.20, Budapestre a nyugati pályaudvarra 157.80 és 7.90, Münchenbe 276.20 és 11.10, Salzburgba 250.60 és 10.50, Bécsbe 231.20 és 9.60, Párisba 449.45 és 17.75, Londonba 633.75 és 28.45 frank. Ezekben a fővonalakon kívül a Magyarországra utazók még két frankot fizetnek a nemzetközi hálókocsi társaságnak, a Csehszlovákiába utazók 4, az Ausztriába utazók 6, a Németországba utazók 8, a Franciaországba utazók 10 frankot. A podgyász után külön illeketet kell fizetni és pedig 1.20 frankot a CFR-nek, 2.50 frankot a külföldi vasutaknak, 50 szantimot az olasz államvasutak javára és 10 szantimot bélyegre. A keleti expressz minden kedden, csütörtökön és vasárnap indul.

(x) Iparpártolási kedvezményt kaptak a „Monitorul Oficial” aug. 31-én kelt 118 ik száma szerint a következő erdélyi vállalatok: Lászlógözmalom és a Leiblinger és Erdélyi olajgyára, Szatmár. — Erdélyi malom és faipari részvénytársaság, Marosvásárhely.

(x) Megállapították az új liszt- és kenyérrájakat. Bukarestből jelentik: A gabona szétosztását ellenőrző hivatal, amely Galacban már meg is kezdte a rekvirálást, egyben megállapította az új lisztárakat. Erdélyben egy kiló fehér liszt 5 lei és 50 baol, a barna liszt kilogramja pedig 3.50 lei. A korpa árát 2 lei 50 baiban szabták meg. A kenyér ára oly helyeken, ahol műmalom van, a lisztből tíz százalékkal drágább nem lehet. Oly községekben, ahol nincs malom, a megállapított árhoz legfeljebb tízenöt százalékos többletet számíthatnak.

Külföld

(x) Zürichi zárlat, szept. 2-ről. Berlin 40.50, Amsterdam 205, Newyork 524, London 2349, Prága 17.25, Budapest 23, Varsó 625, Bécs 0.75. Bélyegzett 7/8.

(x) Leszállították a cseh vasárát. Prágából jelentik: A bányatulajdonosok vasárnapi értekezletén megállapították, hogy a vas eladási ára alatta marad a termelési költségeknek, mindennek dacára azonban kénytelenek a külföldi piacok eladási áraihoz ragaszkodni és ezért métermázsánként 30 koronával leszállítják a vasárakat.

(x) Emelkednek a margarinárak. Berlinből jelentik, hogy az alsórajnai margaringyárosok az olcsóbb margarin árát fontonként 155 márkáról 240 márkára, a legfinomabb margarinaét 180 márkáról 280 márkára emelték.

(x) Nyersbőrárak a cseh piacon. Prágából jelentik: A bőrvásárló és eladó szövetséget Prágában szeptember 6-án 1 órakor a Beaneckszállóban tartja tizenayolcadik bőrvásárját. Eladásra kerül kb. 2000 darab sózott marhabőr, 12 darab sózott borjubőr, 100 darab sózott lóhbőr, 1600 darab szárított juhbőr és 200 darab szárított szarvasbőr.

Tervpályázati hirdetés

Dick Jakab és Fia-cég nyilvános tervpályázatot hirdet Clujon Calea Regele Ferdinand 3. sz. telken építendő 4 emeletes textil aruház tervére az alábbi feltételek alapján.

1. A részletes tervezési program, valamint a telek helyszínrajza Heves Vilmos mérnök irodájában Cluj, Calea Reg. Ferdinand 125. sz. alatt díjtalanul megkapható.
2. A pályázó a programban részletesen körülírt feladat megoldására köteles bemutatni:
 - a) az egész épület minden emeletorának alaprajzát 1:200,
 - b) a homlokzatokat 1:200,
 - c) a megértéshez szükséges metszeteket 1:200 mértékben,
 - d) rövid tervleírást az épület köbtartalmának kimutatásával a pinetalaajtól a főparkány felső éléig számítva, az esetleg kiemelkedő részek hozzáadásával.
3. Mindazok a pályatervek, melyek az itt felsoroltaknál kevesebb rajtot, távlati képet, vagy szabálytalanul kiállított lapokat tartalmaznak, a bírálatból kizártnak.
4. A pályatervek szabályszerűen lepecsételt jellegű levelekkel látandók el és lezárva legkésőbb

1. évi október hó 1-én déli 12 óráig

1. Először beadott vagy először beadott pályatervek a bírálatból kizártnak.
2. A pályaterveket elbíró bizottság tagjainak névsora később közöltetik.
3. Pályadíjak a következők: I. díj 15.000 lei, II. díj 12.000 lei, III. díj 8000 lei és ezenkívül a cég fentartja a jogát, hogy a díjazottakon kívül bármely pályamunkát megvásároljon.
4. A pályadíjjal kitüntetett és a megvásárolt tervek a cég tulajdonába mennek át, de az építkezés építészeti teendőivel való megbízás tekintetében a hirdető cég szabad elhatározási jogát fentartja.
5. A megbírált pályatervek a bírálat után a bírálati jegyzőkönyvvel együtt közszemlére tehetnek ki.
6. A nem díjazott és meg nem vásárolt pályatervek a kiállítás után legkésőbb négy hét alatt az átvételi elismervény, vagy a postai feladó-vevény ellenében visszaadtnak. Ezen határidőn túl visszatartott pályatervek tovább nem érzíthetnek.
7. Cluj, 1922 augusztus hó.

A Szilágyi Eleonora Rt. Cluj.

1921. évi

rendes közgyűlését

1922. szeptember 19-én déltán 4 órakor fogja Clujon, a részvénytársaság Calea Regele Ferdinand 107. szám alatti saját helyiségében megtartani, melyre a t. részvényeseket ezennel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése a lefolyt üzletéről.
2. A mérleg megállapítása, tiszta jövedelem felosztása, igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása.
3. Igazgatósági tagok választása 3 évi időtartamra.
4. Három felügyelőbizottsági tag választása egy év tartamára.
5. Easileges indítványok.

Ezen közgyűlésre a részvényeseket azon figyelemztetéssel hívjuk meg, hogy az alapszabályok értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmasítottja által szavazati jogát, ki részvényét a közgyűlést megelőző nap déli 12 óráig a részvénytársaság pénztárára még le nem járt szelvényével együtt letette.

Értesítjük részvényeseinket, hogy az igazgatóság évi jelentése, továbbá a mérleg és eredményszámla a részvénytársaság helyiségében közszemlésre ki lesz téve s azokat a részvényesek a hivatalos órák alatt megtekinthetik.

Az Igazgatóság.

Mérlegszámla 1922. évi május hó 31-én.

Vagyon:

Pénztárkészlet	475.945 32 L
Értékpapír	63.101 —
Letét	45.000 —
Logatlan	449.522 89
Felszerelés	174.289 75
Hordó	827.647 90
Áru	3.308.060 78
Pezsgőgyár	1.607.877 86
	6.951.445 45

Teher:

Részvénytőke	500.000 — L
Házbérletét	15.000 —
Tartalékalap	51.821 30
Nyugdíjalap	50.000 —
Adóhátralék	60.000 —
Folyószámla	6.140.893 29
Tiszta nyereség	133.730 86
	6.951.445 45

Eredményszámla.

Veszteség:

Üzleti költség	2.484.759 51 L
Elhasznált felszerelési tárgyak és ingatlan értékesítés	400.000
Tiszta nyereség	133.730 86
	3.018.490 37

Nyereség:

Áru	3.018.490 37
	3.018.490 37

Ezen eredmény és mérlegszámlát megvizsgáltuk, azt a társaság könyveivel és számadásait tartalmazó segédkönyveivel összehasonlítottuk és azt ezeknek minden tételével egyezőnek és a keresk. törv. sz. az alapszabályok értelmében megszerkesztettnek találtuk.

Cluj, 1922 augusztus 31-ikén.

A felügyelőbizottság. Igazgatóság.

Felelős szerkesztő DR. MARTON ERNŐ
 Aladó: RADINA nyomda és kiadóvállalat Rt.
 Szerkesztőségi telefonszám 977.

Tapéták

minden kivitelben kizárólag kaphatók:
 Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara
 Boulevardul Berthelot (Kossuth Lajos-ut.)
 11-13. szám. 1365
 Lakások tapétázását vállaljuk.

Rothmann Márton szabókellékek és rövidáru raktára Cluj, str. Matia (v. Mátyás kir.-utea) 2. sz. Eladás nagyban és kicsinyben. Vidéki megrendeléseket eszközölök

SZÍNHÁZ

Színház
 Irta

A Magyar Színház nyitotta meg az Erdélybe jutott gát talált felgyei szemérmét mint művészi csomó. Elhasznált minden perki mondásokkal szentimentalizmusnak apját let nem érette a utoa már gyerek a szentségeket, templomban, és csapott föl a szdinándói, a zenalkotásra inspir minden beszéde való, Ferdinand lefojtani a bennrom felvonáson tán kapaszkodni míg végre Ann dani, miért épe emeletről. A emestése érdek a dialógok fries indokolt, de an lődő összecsap számadásukat. Lili nem javított moztott valószínűségeit egyvonalt zeni ordináriság kusan háborgot skálája, akárcsak idog híjján szűlyet játszanja h lengyel perditát hányavetiségge dozás helyett v beszélt, mint e Lacókö Aranba repében egytel zőt, aki a bécs laületét tudta lamit behozott amelynek a dar heite Bécsben. játszolta meg a szerelő művész nész mozdulato sett tartással p a jellemzés kö volt Terei Fere kisebb, de a d tos feladatokat meg: Miklóssy játszotja a gar és Tarzi Teri jóízű perditát. terát adott Mih lami tisztviselő. sok mondanival den elismerést

MAGY

Vasárnap d. u. 3
 Emmi és S
 sével. Mérs
 Vasárnap este fé
 ményi Lili,
 föllépésével
 Hétfő: Tüzek (U
 helyáralka
 Kedd: Alarcosbál
 bérlet 1. sz
 Előadás ke
 ajtókat be
 Szerda: Talfun.
 bérlet 1. sz
 Csütörtök: Kiki.
 bérlet 2. sz
 A műsorra tűzőt
 megváthatók

Kiki. Csütörtök az utóbbi évek szellemesebb fr Kiki, Brillians k kacagató helyzet teszi legelőrangú amely bizonyára nevetetni a köz készületek előzik főszerpeket Nem Faik Rózi, Forg Mihályfi, Izsó Mi játszani.

Alarcosbál. A kedden kezdődne Verdi Alarcosbál

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Tűzek

Színháték három felvonásban.
Irtá Hans Müller

A Magyar Színház pénteken este Hans Müller "Tűzek" című darabjával nyitotta meg az idei drámai szezonát. Péntöbe jutott leányok (coda otthonosságát találtak fel inkább a parkett hőlygyei szemérmes mulattatására, semmint művészi célokért. A darab irodalmaskodó. Elhasznált és jó iróktól levett minden perspektíva és tartalom nélküli mondásokkal felütve és bécsi szentimentálisizmussal szegélyezve. Anna, akinek apját lobtotta a hajókötel, soha nem érte a nőiesség önbecését, az utca már gyermekkorában hitépte beöle a szentségeket, mégis egy napon, a templomban, ének közben különös tűz oaspolt föl a szívéből, megszerette Ferdinándot, a zeneszerzőt, akit a perditá elhódásra inspirált. Herbert barátjának minden beszéde és mesterkedése hiába volt, Ferdinánd nem tudja, nem akarja lefojtani a benne föllobbant tűzeket. Három felvonáson át egymás hogyan hátán kapazkodnak a drámai jelenetek, míg végre Anna — ki tudná megmondani, miért éppen ő — leveti magát az emeletről. A jólakottak, akiknek jó emésztése érdekében íródott a darab, a dialógok friss ütemeiben és a kevésbé indokolt, de annál szaporábban ismétlődő összecsepásokban megtalálták a számadásukat. Az előadók közül Poór Lili nem javított a darab egymásra halmozott valószínűségeit. Drámai készségét egyvonalon tartotta, ahol a helyzet ordináriságot diktált, ott is klasszikusan háborgott. Nem volt színe és skálája, akárcsak magának a vér és ideg híján azükkölködő szerepnek, amely játszania kellett. Baróti Erzsé egy lengyel perditát személyesített cinikus hányavetiséggel, de lengyel hanghordozás helyett valami olyan abszurdussal beszélt, mint egy trenszéni drótosót. Lació Aranka a zenekeöltő anyja szerepében egyetlen volt a színészek között, aki a bécsi polgárnő hangját és lelkületét tudta érvényesíteni és ezzel valamit behozott abból a lokalkoloritból, amelynek a darab tartós sikerét köszönhette Bécsben. Lengyel Vilmos finoman játszotta meg a szerény és nemesen szerető művész-íjút. Ez a kiváló színész mordulatokkal és mesterien elrejtett tartással pótolta, amit a darab írója a jellemzés körül hibázott. Évezekes volt Tárai Ferenc a barát szerepében, kisebb, de a darab előbbrevitelésben fontos feladatokat művésziessé oldották meg: Miklóssy Margit, aki pompásan játszotta a garasra éhes szobaszoonyt és Tárai Teri a lealjesodottságában is jóízű perditát. Nagyon társuló karrikatortát adott Mihályffy László mint állami tisztviselő. Ha a darabról nincs is sok mondénivaló, a színrehozatal minden elismerést megérdemel. (sz. i.)

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor
Vasárnap d. u. 3-kor: Sárga csikó. Somogyi Emmi és Szentgyörgyi István főlépésével. Mérsékelt helyárakkal.)
Vasárnap este fél nyolckor: Kis király. (Neményi Lili, Tompa Béla, Bányász István főlépésével. Rendes helyárakkal.)
Hétfő: Tűzek. (Ujdonság 3-adszor. Rendes helyárakkal.)
Kedd: Alarcosbál. (Premier, opera és repriberlet 1. szám. Opera helyárakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Szerda: Tűzek. (Rendes helyárakkal. Napi berlet 1. szám. A.)
Csütörtök: Kiki. (Ujdonság először. Premierberlet 2. szám. Premier helyárakkal.)
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztárána.

Kiki. Csütörtökön este fog színrekerülni az utóbbi évek legmulatságosabb s legszellemesebb francia vígjáték-ujdonság a, Kiki. Brillians szerepek, ellenállhatatlan kacagató helyzetek, nagyszerű bohóziatíva teszi legelsőrangúvá ezt az énekes vígjátékot, amely bizonyára sok estén át fogja megnevetetni a közönséget. Igen gondos előkészületek előzik meg a Kiki premierjét. A főszerepeket Neményi Lili, Tarnay Teréz, Fajk Rózi, Forgács Sándor, Oláh Ferenc, Mihályffy, Izsó Miklós, Cselle Lajos fogják játszani.

Alarcosbál. A berletfolyamos előadások kedden kezdődnek. Első berletes előadásul Verdi Alarcosbál-ja kerül szíre.

MODERN ÜVEGCISISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna (Kapucinus-u.) 20. 0000000000000000 1381

készíti a legszebb tükröket és butorivegeket minden méretben és mennyiségben

Ujrafoncsorozás! Kérjen árajánlatot!

Papír és fűszernagykereskedők figyelmét felhívja az iskola saisonra „Zea“ első román krétagyár Cluj.

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co

kötött, szövött, rövid és norinbergi árak nagykereskedése
Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

Külföldi likör és pezsgó különlegességek kaphatók **Lucullus**-nál Oradea-Mare, Bémer-tér 1392

Kepes Elek orvosi kötszerész

Oradea-Mare, Sas-passage
Ajánlja saját készítményű sérvkötőit, haskötőit stb. Női és férfi övszerek nagyraktára 00000

Héber tankönyvek, füzetek és írószerek legolcsóbb beszerzési forrása a

SAFRUTH

Cluj, Wesselényi Miklós és Szép-utca sarok

Minden vásárló ingyen naptárt kap 4599

Befőttes U hitelesített palac-
Uborhás V kok és poharak,
Tábla G függő és fali

Lámpák

raktárról azonnal megrendelhetők 1353
Ausländer Lajos
Cluj—Kolozsvar, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39 Telef. 9—54.
En-gros! En-detail!

Uj! Megnyit Uj!

Clujon a Bolyai-utcaiban
ROSMANN MIHÁLY
szücsműhelye
ahol minden e szakmába vágó munkát legújabb divat szerint jutányosan és pontosan eszközöl. 1387

Marx-féle
Emaillakk,
Bernsteinpadlóakk,
Kocsilakkok,
Copál, Damár, Bör,
Iskolatáblalakkok, stb.

Nürnbergi esetek gyári lerakata

Nagy raktár valódi német vegyi és fődfestékekben és mindennemű festékárakban, valamint festőszerszámokban

Rados & Co. Cluj,

Calea Regele Ferdinand 21. sz. Telefon 692. 1380-1

Keresek szeptember 15-iki belépésre elsőrangú detail és engrosvezetőt

valamint két fiatal segédet, akik mind a három nyelvet bírják. Ajánlatokat kér bizongitvány másolatokkal, lehetőleg fangéppel ellátva a kor és fizetési igények megjelölésével Gál Alberti fűszer és csemegekereskedése Brassó, Kapu-utca 68.

Írógépek

és kellékek állandóan nagy választékban. Javításokat legolcsóbban vállalok. 1370
Finkler Antal
Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi tér) 40. Telefon 493.

Győződjön meg

mielőtt ruházati szükségleteit beszerezne

Heller, Weisz és Molnár 1334
női divatruháznak általánosan ismert olesó áraitól!
Cluj, Wesselényi-utca 6. sz.

Telefon 749.
OLOSKAIRTÁS!
GARANCIA MELLETT!
LEGUJABB
SZOBAFESTÉS
LIMFESTÉST ÉS MÁZOLÁST VÁLLAL
GRATZ

CLUJ, STR. SAGUNA 16.

Angol kamgarnok

Ujabb szenzációs

szövet-

szállítmány

érkezett az

AURORA

posztó nagykereskedésbe

Széchenyi-tér 35.

Remek télikabát-szövetek

Oriási választékban!
Minden minőségben!
Mélyen leszállított áron

Női kabátszövetek

